

Det tyske mindretal i Nordslesvig

I Sønderjylland bor omkring 15.000 mennesker, der tilhører det tyske mindretal. Mindretallet kalder Sønderjylland også for Nordslesvig (Nordschleswig), til minde om den tid, hvor området var den nordlige del af hertugdømmet Slesvig.

Mindretallet ser sig selv som et vigtigt element i det gode nabo-skab mellem tyskere og danskere i grænselandet. Tidligere konflikter er overvundne, og det tyske mindretal er – sammen med mindretallene syd for grænsen – et godt eksempel på fredelig sameksistens i Europa.

Historisk baggrund

Sådan har det ikke altid været. Med den nationale bevidstheds fremkomst som bevægelse og ideologi i første halvdel af 1800-tallet blev grænsen mellem dansk og tysk trukket op. Spændingerne tiltog og førte til krigen i 1848-1850 og i 1864. Med Danmarks nederlag i 1864 blev Slesvig-Holsten og dermed også Nordslesvig tysk.

Afslutningen af 1. Verdenskrig gav mulighed for en folkeafstemning i 1920. I Nordslesvig stemte 75 % af befolkningen for Danmark, syd for grænsen en tilsvarende andel for Tyskland. Dermed blev den nuværende grænse fastlagt som landegrænse mellem Danmark og Tyskland.

Det tyske mindretal ønskede en grænserevision og troede i trediverne fejlagtigt, at Hitler og den national-socialistiske bevægelse ville gennemføre denne. Tysklands besættelse af Danmark og mindretallets støtte til det nationalsocialistiske Tyskland medførte efter 1945 retsopgøret fra dansk side, med domme til omkring 3.000 medlemmer af det tyske mindretal.

1945 var derfor både befrielse fra tysk besættelse og nybegyndelse for det tyske mindretal. Allerede i august 1945 blev *Deutscher Schul- und Sprachverein* (den tyske skoleforening) grundlagt. Den 22. november stiftedes Bund Deutscher Nordschleswiger med afgivelse af en loyalitetserklæring, hvori mindretallet udtrykte deres loyalitet over for den danske grundlov og anerkendte grænsen af 1920.

Loyalitetserklæringen var basis for en skridtvis forbedring af forholdet mellem mindretal og flertalsbefolkningen. Anderledes end efter 1920 isolerede mindretallet sig ikke, men åbnede sig over for det danske samfund.

Denne proces blev yderligere styrket gennem *København-Bonn Erklæringerne*, der i 1955 fastslog, at "bekendelsen til tysk nationalitet og tysk kultur er fri" og at denne af myndighederne ikke må "bestrides eller efterprøves".

Mindretallets logo viser de to slesvigske løver og den stiliserede Immervad Bro fra den historiske nord-syd forbindelse, Hærvejen. Den symboliserer mindretallets brofunktion mellem tysk og dansk.

I dag er det tyske mindretal også omfattet af internationale regler, herunder *Europarådets Rammekonvention til beskyttelse af nationale mindretal* og *Sprogpagten*, der blandt andet fastslår, at tysk ikke er et fremmedsprog i Sønderjylland.

Organisation & identitet

Mindretallets medlemmer opfatter sig selv som tyske nord-slesvigere, danske statsborgere med tysk identitet og en fast forankring i regionen. Den regionale bevidsthed kommer blandt andet til udtryk ved, at mange medlemmer af mindretallet i hverdagen ikke kun taler tysk og dansk, men tillige sønderjysk.

Bund Deutscher Nordschleswiger (www.bdn.dk) er det tyske mindretals hovedorganisation og repræsenterer mindretallet i alle grundlæggende spørgsmål. Målsætningen er at fremme det tyske mindretal samt at medvirke til kulturel mangfoldighed og bidrage til en harmonisk udvikling i det dansk-tyske grænse-land.

Samtidigt fungerer det tyske mindretal som brobygger mellem tysk og dansk og mellem Danmark og Tyskland. *Deutsches Generalsekretariat* i Aabenraa varetager de centrale administrative opgaver og er ansvarlig for mindretallets samlede budget. Det tyske mindretals sekretariat i København er kontaktorgan til regering og Folketing.

Ta' parti for Sønderjylland!

slesvigsk-parti.dk

Slesvigsk Parti er det tyske mindretals politiske organ og Danmarks eneste regionale parti.

Mindretallet har et samlet budget på godt 350 mio. kr. og mere end 500 medarbejdere. De fleste arbejder i børnehaverne og skolerne. Indtægterne kommer fra både Danmark og Tyskland samt egenfinansiering.

Størstedelen af de danske midler er dog ikke mindretalsrelateret, men vedrører driften af skoler og børnehaver, der finansieres på grundlag af henholdsvis friskoleloven og lov om social service.

Slesvigsk Parti (www.slesvigsk-parti.dk) er mindretallets parti, men samtidig landsdelens regionale parti. Partiet fik ved kommunalvalget i 2017 i alt 9.708 stemmer og opnåede dermed ti mandater i de fire kommuner: fem i Sønderborg, to i Aabenraa og Tønder samt ét i Haderslev.

Mindretallets børnehaver og skoler er uundværlige, når det gælder formidling af tysk kultur og sprog. 19 børnehaver, 13 folkeskoler, en efterskole og et gymnasium står til rådighed for mindretallets børn og unge og andre, der kan tilslutte sig idégrundlaget. *Deutscher Schul- und Sprachverein* (www.dssv.dk) er paraplyorganisation for de tyske institutioner. Mindretallets børnehaver og skoler formidler både dansk og tysk sprog og kultur.

Det tyske mindretal udgiver avisen *Der Nordschleswiger*, der udkommer 6 gange ugentligt. Avisen producerer endvidere tre daglige, tysksprogede nyhedsudsendelser, der sendes på en kommerciel, regional radiokanal (www.nordschleswiger.dk).

Mindretallet har egne biblioteker (www.buecherei.dk) i Aabenraa,

Sønderborg, Haderslev, Tønder og Tinglev. To bogbusser servicere lånerne uden for byerne.

Det frivillige arbejde er mindretallets fundament. Kulturelle, sociale og sportslige aktiviteter dyrkes i et meget rigt foreningsliv, hvor det store fælleskor (Nordschleswigsche Musikvereinigung), ungdomsforeninger og roklubberne indtager en central rolle.

Det kirkelige og det sociale arbejde har høj prioritet. Udenfor byerne varetager frimenigheden *Nordschleswigsche Gemeinde* (www.kirche.dk) det kirkelige arbejde, mens det i byerne er præster ansat af Folkekirken, der er ansvarlige for den tyske del af menigheden. *Sozialdienst* tager sig af det sociale arbejde, herunder frivillighedscenter, familierådgivning og lokalforeninger samt drift af et kursuscenter ved Flensborg Fjord

Det tyske mindretal har sit eget historiske museum i Sønderborg/Sonderburg (www.deutsches-museum.dk).

BUND DEUTSCHER

NORDSCHLESWIGER

September 2019

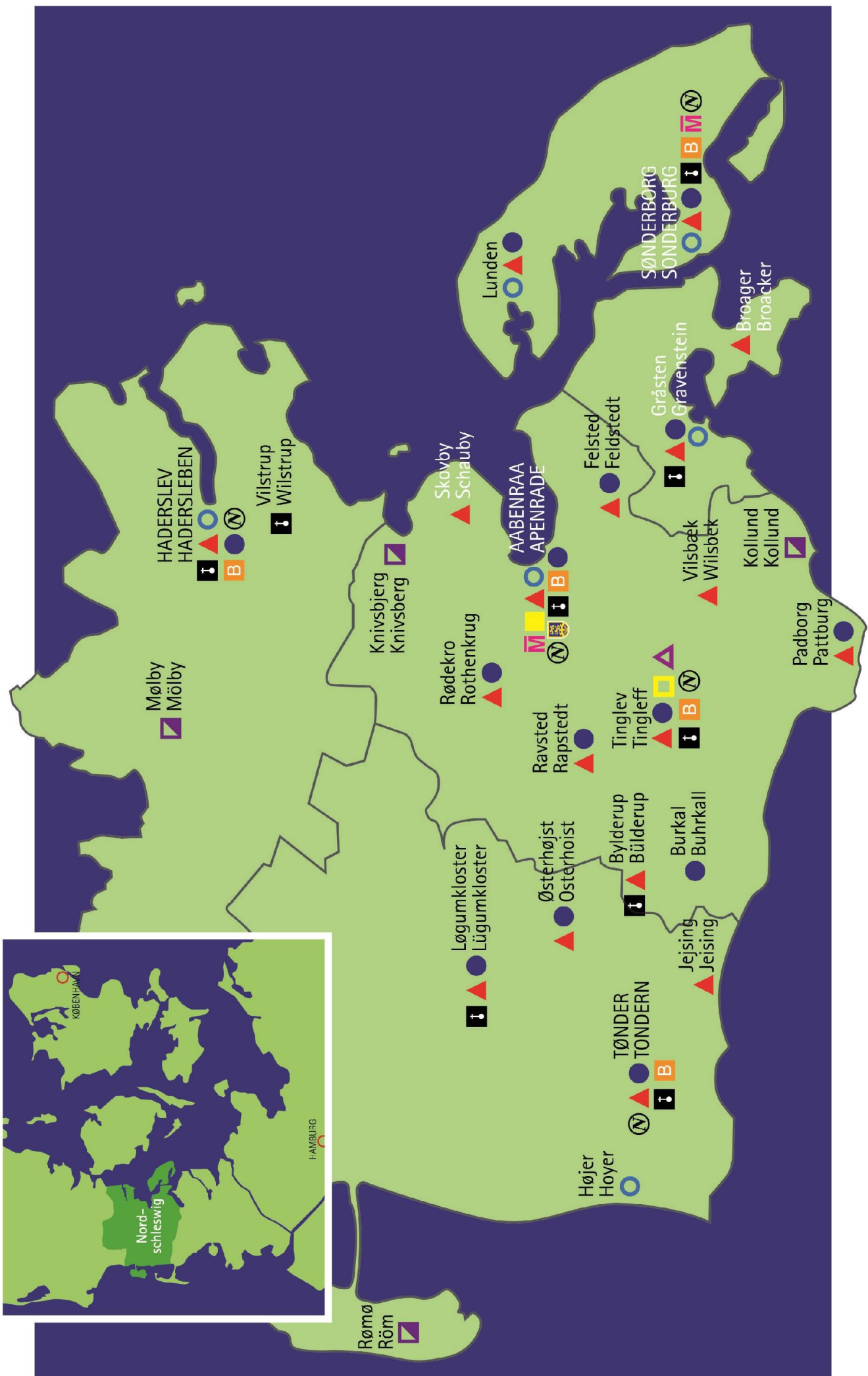
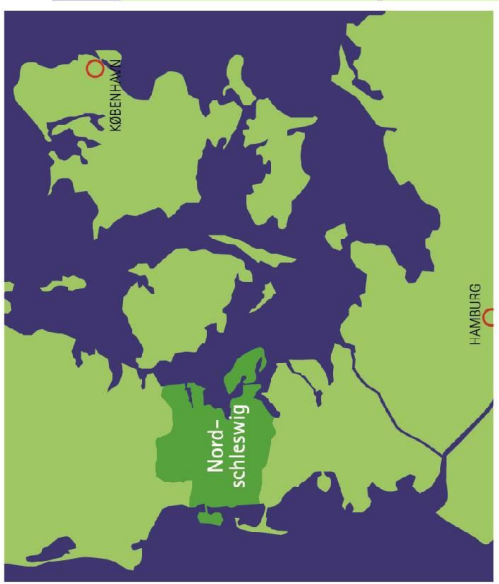
Må gerne kopieres.

Vestergade 30

DK-6200 Aabenraa/Apenrade

+45 74 62 38 33

www.nordschleswig.dk

- Haus Nordschleswig
- Børnehave
- Skole
- Gymnasium
- Kursuscenter/Forsamlingshus
- Efterskole
- Roklub
- Bibliotek
- Tysk præst
- LHN-Landboforening
- Museum og arkiv
- Nordschleswiger (redaktion)